

KORXONALARDA REZERF KAPITAL HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH

Ergashev X.X. Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsent
Shavkatov S.S. Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talaba
Azamova R.A. Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talaba

IMPROVEMENT OF RESERVE CAPITAL ACCOUNTING IN ENTERPRISES

Ergashev Kh.Kh. Samarkand institute of economics and service dotsent
Shavkatov S.S. Samarkand institute of economics and service student
Azamova R.A. Samarkand institute of economics and service student

Annotatsiya: Ushbu maqolada korxonalarda rezerf kapital hisobini takomillashtirish jarayonidagi asosiy masalalar, zamonaviy usullar, va ularning amaliy ahamiyati tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Rezerf kapital, buxgalteriya hisobi, moliyaviy hisobotning xalqaro standarti, moliyaviy barqarorlik

Аннотация: В данной статье анализируются основные вопросы, современные методы и их практическое значение в процессе совершенствования учета резервного капитала на предприятиях.

Ключевые слова: Резервный капитал, бухгалтерский учет, международный стандарт финансовой отчетности, финансовая устойчивость.

Abstract: This article analyzes the main issues, modern methods, and their practical significance in the process of improving reserve capital accounting in enterprises.

Key words: Reserve capital, accounting, international standard of financial reporting, financial stability

Korxonalarda rezerv kapital hisobini takomillashtirish masalasi, korxonalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash, ularning risklarga qarshi himoyasini kuchaytirish va uzoq muddatli faoliyatni davom ettirish uchun muhimdir. Rezerv kapitali - bu korxonaning ma'lum bir qismida zaxiralar shaklida to'plangan mablag' bo'lib, noxush holatlar, kutilmagan xarajatlar yoki zararlarni qoplash uchun ishlatiladi. Rezerv kapitalining o'zgarishi va uni takomillashtirish usullari haqida quyidagi jihatlarni ko'rib chiqish mumkin:

1. Rezerv kapitalining maqsadlari va vazifalari Moliyaviy xavfni kamaytirish: Korxonalar o'z faoliyatini davom ettirish uchun har doim zarur bo'ladigan rezerv mablag'larini saqlashi kerak. Bu mablag'lar kutilmagan zararlarga qarshi turg'unlikni ta'minlaydi. Korxonaning barqarorligini oshirish: Rezerv kapitali korxonaning uzoq muddatli moliyaviy barqarorligini saqlab qolish uchun zarur bo'lib, ayniqsa, iqtisodiy inqiroz va bozor o'zgarishlarida muhim ahamiyatga ega. Zararlarga qarshi himoya: Rezerv kapitali kutilmagan xarajatlar yoki ziyonlarga qarshi himoya sifatida ishlatiladi, shuningdek, soliq, kredit va boshqa majburiyatlarni to'lashda qo'llaniladi.

2. Rezerv Kapitali miqdorini aniqlash O'rtacha miqdor: Rezerv kapitalining miqdori, odatda, korxonaning umumiy kapitalining ma'lum bir foizini tashkil qiladi. Bu foiz, kompaniyaning xavf darajasi va faoliyat turi bo'yicha belgilanishi mumkin. Moliyaviy barqarorlik: Korxonalar o'z moliyaviy barqarorligini oshirish uchun maksimal rezerv kapitali miqdorini aniqlashda ehtiyotkorlik bilan yondashishi kerak. Bu kapital miqdori o'rtacha bozor sharoitlariga qarab aniqlanishi lozim.

3. Rezerv kapitali shakllanishi Foyda taqsimoti: Korxonalar o'zining foydasining bir qismini rezerv kapitaliga yo'naltirishi mumkin. Bu mablag'lar korxonaning keyingi yillardagi barqarorligini ta'minlash uchun ishlatiladi. Aloqa: Rezerv kapitalining shakllanishida korxonalar aksiyadorlar va boshqa manfaatdor tomonlar bilan aloqalarini hisobga olgan holda qarorlar qabul qilishadi.

4. Rezerv kapitali nazorati Hisobotlar va auditlar: Korxonalar o'z rezerv kapitalining to'g'riligini va samaradorligini ta'minlash uchun muntazam ravishda moliyaviy hisobotlarni tayyorlashi va ichki auditlar o'tkazishi zarur. Moliyaviy tahlil: Korxonalar o'z rezerv kapitali harakatlarini tahlil qilish, oldingi davrlarning statistik ma'lumotlari asosida prognozlar chiqarish va bozor sharoitlarini inobatga olish orqali samarali nazorat o'rnatishi kerak.

Rezerv kapitalining o'zgaruvchan miqdorini belgilash: Korxonalar rezerv kapitalining miqdorini o'zgaruvchan qilib belgilashlari mumkin. Bu, masalan,

bozorning o'zgaruvchan sharoitlariga qarab aniqlanishi mumkin. Korxonalar faoliyatiga moslashish: Har bir korxonalar o'z faoliyatiga mos tarzda rezerv kapitali tuzishi zarur. Bu, korxonalar risklarini baholash va undan kelib chiqqan holda kapital miqdorini belgilashni o'z ichiga oladi. Korxonalar kapitalining diversifikatsiyasi: Diversifikatsiya qilish orqali korxonalar o'z rezerv kapitalini bir necha manbalardan tashkil etishi mumkin, bu esa uning risklarini kamaytiradi. Qonunchilikka moslashish: Har bir davlatda kompaniyalar tegishli qonunchilik asosida rezerv kapitalining miqdori va shakllanishiga oid me'yorlar mavjud. Ularni hisobga olish va bajarish zarur. Soliqlar va moliyaviy majburiyatlar: Korxonalar o'z rezerv kapitalini soliqlar va boshqa majburiyatlar bilan mos ravishda boshqarishi zarur. Bu, moliyaviy boshqaruvni optimallashtirishga yordam beradi.

Elektron tizimlar va dasturlar: Korxonalar o'z rezerv kapitalini boshqarishda zamonaviy elektron tizimlar va dasturlardan foydalanishi mumkin. Bu usullar hisob-kitoblarni aniq va samarali amalga oshirishga yordam beradi. Yangi investitsiya usullari: Korxonalar, shuningdek, yangi investitsiya strategiyalarini o'zlashtirishi mumkin. Bu, ayniqsa, yuqori daromadli tarmoqlarda faoliyat yurituvchi kompaniyalar uchun foydali bo'lishi mumkin.

Xulosa

Korxonalar rezerv kapitali hisobini takomillashtirish — bu moliyaviy barqarorlikni ta'minlashning eng muhim vositalaridan biridir. Bu, kompaniyalar oldindan rejalashtirilgan xavflarga qarshi kurashish, kutilmagan xarajatlar va zararlardan himoya qilishga imkon beradi. Takomillashtirish jarayonida moliyaviy tahlil, nazorat, va zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish muhim ahamiyatga ega.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

1. Urazov, K. B. "Buxgalteriya hisobi va audit" Toshkent–2004
2. Anatolevna, Savinova Galina. "Korxonalarida xususiy kapitalini shakllantirish va undan foydalanishni masalalari." Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting 4.04 (2024): 422-429.

3. Imamova, Nasiba Muzafarovna. "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tishda xorij tajribasi." ilm fan taraqqiyotida zamonaviy metodlarning qo'llanilishi 3.11 (2023): 107-115.

4. Ортиков, Эргашжон. "Совершенствование учета частного капитала." Экономическое развитие и анализ 2.1 (2024): 433-436.